

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De deo uno, et trino - Cod. Ettenheim-Münster 202

Bach, J.

[S.l.], 1636

Disputatio I

[urn:nbn:de:bsz:31-118088](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-118088)

PARS II

DE DEO TRINO

In hac 2da tractatus parte qua e de Deo trino hoc e de ijs
qua pertinent ad ipsum Deum prout e trinus in personis duae
sermo disputatio altera erit de divinis processionibus altera
de divinis rebus in ydem vero disputatio praecipue
atq; celebres controversias pertinentes, ad mysterium Trini
tatis dicentem in ta ut duae ex professo tractentur aliae
vero brevitur enghentur atq; dissolvantur.

DISPUTATIO I

De divinis Processionibus.

CAPIT. I

Quanam sint in Deo Processiones?

Advertendum e noie processionis hic idem prout significati
go significatur noie originis e productionis, siquidem processio
origo, e productio apud Theologos, saltem dum e, sermo de Tri-
nitate, ut vocis synonyma. quamvis .a. id q; significatur
noie processionis qua dicitur realiter sit idem q; significatur
noie divinae proprietatis, personalitatis, notiois, e relatiois,
in ta e idem fortiter sine secundum nrum conceptum vel
modum intelligendi, siquidem divina paternitas v: g. e proprietas
quatenus sui soli persona Patris convenit. eadem paternitas
e personalitas quatenus ultimo terminat divinam nram atq;
scam constituit in e. Patris, similiter Paternitas e notio
quatenus e signum vel via nocendi sine cognoscendi e v: g.
quodam personam Patris a reliquis, propterea paternitas e relatio

ga totum de illy e habitudo sine respectu ad filium, deniq
Paternitas e processio, origo, e productio quatenus e d^{glo} Pater
producit filium e h^{is} ratione h^{ic}, ex m^o h^{ic} paternitas ut propri-
etas, personalitas, notio, e ratio h^{ic} ratione fia permanentis
vel assistentis.

Supponendum e d^o, in divinis e aliquam pro-
cessionem ac vltra, id e, emanationem vni^{us} persone ab alia, con-
stat ex cap. 8. Ioan. Ego ex Deo processi e ex illis cap. 15.
spiritus qui a Patre procedit, h^{ic} a. scriptura loca vera e re-
fali processionem illiguntur a P^o. item constat, q^o ex pluribus
locis Evangelij habent in Deo vere e proprie. ee patrem, atq^{ue}
de rade patris e generare de rade filij e generari, ac primus
sequitur in Deo ee realem processionem qua Pater generat
e filius proceditur vel generatur. deniq^{ue} item constat ex co q^o
in Deo tres s^u persona realiter distincte, ut constat ex illis h^{ic}
verbis Matth. 28. baptizate eos in nomine Patris, filij, e spi-
ritus s^u atq^{ue} distinctio realis in Deo n^o p^o fundari nisi in vera
e reali processione, p^o h^{ic} ois distinctio fundatur vel in limi-
tate e finitate. nae vel in processione e origine proven-
tis e producti, cum a. in Deo n^o h^{ic} finitas nec limitatio neces-
sario requiritur in Deo ee realem processionem rade cui^{us} r^o dis-
tinctio inter divinas personas.

Supponendum e d^o q^o licet in Deo sit vera e
realis processio, n^o in ea e causalitas vel dependentia effectus a cau-
sa e q^o causalitas e dependentia effectus a causa e quanto magis
ita procedit ab alio ut accipiat vel h^{ab}et naem ab illy nae
repta distincta, quamvis a. in Deo vna persona ab alia vere
procedat, n^o h^{ic} h^{ab}et naem ab illy nae distinctam, sed e vna
e eadem nae in singulis divinis personis, siquidem oes h^{ab}
eem primum e reale principium operandi, in quo consistit r^o
nae. ex his a. constat processionem in divinis n^o ee per modum
actionis transeuntis in, externum effectum vel in partem
extrinsecum, sed per modum emanantis immanentis, siquidem
terminus vni^{us} processionis manet in eo a quo procedit, e
por consequens in eo manet etiam vna processio p^o a. terminus
vni^{us} processionis manet in eo a quo procedit, constat ex
illis h^{ic} verbis Ioan. 10. ego e Pater vna e sum^{us} e ex illis
14. ego in Patre e Pater in me e, e ex epla j^o ma cap. 1. tres
14. qui testimoniam eant in solo Patre, Verbo, e spiritus
e h^{ic} tres vna e. Ex his a. constat vni^{us} processionem
in hoc

in hoc differre. a processione creata, qd hoc e vera dependentia 320.
ut effectus a causa, illa vero n item causa una e eadem natura di-
uina magis in persona producta vna procedente e in persona
a qua illa procedit.

Quo n dicas: implicat realiter produci terminum
n producto qd eo cum quo ipse terminus realiter identificatur,
sicut implicat produci gradum corporis n producto gradu subtilit
qui cum illo identificatur & implicat produci diuinam per-
sonam n producta vel multiplicata natura cum qua ipsa persona
producta realiter identificatur.

Respondo: hinc implicat esse quando id, cum quo
terminus identificatur, distinguitur ab ipso principio producente
concedo, quando id cum quo terminus identificatur e etiam iden-
tificatum cum ipso principio producente nego hinc, e conseq.
qd hinc natura diuina identificatur cum termino e persona pro-
ducta, nihilominus ratio sube infinitatis identificatur etiam
cum ipso principio vel persona producente, e ideo n qd ab illa
produci, qd implicat identificari inter se in qd proximo produ-
cent e in qd producitur, quamuis a natura diuina qua e in patre
ut identificata cum ipsa paternitate, e ideo a patre produci
n pot, nihilominus pater per productionem filij conuincit eis suam
naturam, ita vt processio quidem filij, a patre, n productio per-
sonalitate filij e conuincio diuina natura. his premisis.

Secundo primo. In Deo sicut duas processiones passiuas
realiter distinctas n plures. e conclusio certa ex fide catholica.
Et primo, qd fide certum e in Deo duas esse personas proce-
dentes realiter distinctas: nempe Filium e Spiritum Sanctum
n. a plures e etiam due sicut in Deo processionis passiuas dis-
tincte realiter n plures. conseq. sicut: qd processio, sicut ad termi-
num procedentem sicut furi se hinc ad se qd filij.

Præterea pater etiam ratio: qd processionis diuinae sicut
per operationes immanentes, sed in Deo eym sicut, agens illudiale
e effectuum n sicut ee nisi nuxta operationes immanentes
nempe affectio e volitio e in Deo n sicut nisi due processionis
passiuas.

Obiectum: si in Deo esset aliqua processio, deberet in
alio recipi e eam informare, qd est immanens, sed hoc e
impossibile, qd a se ipso in Deo sit per se passiuas, e per consequens
imperfecto.

Respondeo: quando ma: qd diuina processionis n sunt
acciden =

accidentia aut fieri substantiales, sed, si res substantiales & per se
subsistentes, ac proinde non inveniuntur potius passiva in quâ recipiant
vel quam informant.

Objicies 2do: proinde, repugnat divinae personae
& nulla est processio in divinis. Respondetur: tum quia persona pro-
cessiva, necessario est ab alio non a se, cum tunc repugnet Deum esse
& non esse a se, tum quia quae procedit producit, produci a. involvit
imfectionem.

Respondeo negando. Ad primam eius probationem
diximus repugnare quidem Deum esse ab alio quam a Deo
aut est ab alio Deo, non tamen repugnat Deum esse, vel procedere
ab alio qui sit eodem numero Deus, sic est. nam divinus cum
ut eadem numero in persona procedente, & in persona, a
qua illa procedit, per processionem non producitur sed congeneratur,
& nec processio non impedit quo minus persona procedens habeat naturam
divinam & sit essentialiter Deus. Ad secundam probationem anteceden-
tis, diximus processionem involvere imfectionem quando etiam
nata producitur ut contingit in creatis, non a. quando nata non pro-
ducitur nec multiplicatur, sed tamen congeneratur et fit per divinam
processionem.

Objicies 3to: in Deo est una tantum operatio
immanens quae est simul intellectus & voluntas & in Deo non est
processiones passivae sed una tantum, cum divina processio fiat per
operationem Dei immanentem.

Respondeo negando consequens: quampis est in Deo sit una
tantum operatio a parte rei simplicissima, nihilominus ratione sua
infinita perfectionis est virtualiter & eminenter duplex, ac pro-
inde eadem operatio divina potest responderi duae processionibus
passivae realiter inter se distinctas, perinde ac si producta
operatio divina esset realiter et actu duplex, nec est. tunc
intellectus & voluntas divina haberent maiorem perfectionem quam
nunc habent, ac proinde de facto sufficientes ad duas processio-
nes passivas.

Objicies 4to: unica processio divina exhaustit
totam vim productivam quae potest esse in Deo cum sit infinita
& in Deo est una tantum processio passiva.

Respondeo negando. Nam processio sua Verbum
vel filius a patre procedit, cum sit infinita in ratione processio-
nis per intellectum, exhaustit quidem, ut ita dicam, totam vim ad
intra productivam per modum intellectionis ut sic, & ideo
non potest

si potest aut esse aut produci in Deo plures filij; verum quia eadem 121.
processio non est infinita scilicet nisi in genere processionis
per intellectum aut processionis per modum illationis, non autem in genere
processionis per modum volitionis ut sic, in quo tamen genere est
infinita scilicet processio Spiritus Sancti, ideo processio eandem
spiritus sancti non autem processio Verbi exhaustit divinam personam,
producenti per modum volitionis ut sic, et ideo in Deo non potest esse
plures spiritus sancti, atque ita una divina processio quantumvis
sit infinita, non potest alterum impingere, nec una exhaustit vim pro-
ductivam alteri.

Ex actis colligi potest in Deo tres esse personas
inter se realiter distinctas habentes unam et eandem naturam, nam
cum in Deo sint duae processionis passiva realiter distinctae,
necessario sequitur etiam in Deo duas personas procedentes
realiter inter se distinctas, quia duae processionis passiva realiter
identificantur cum duobus terminis realiter distinctis, haec vero
duae personas procedentes necessario supponunt aliam etiam, et
proxime necessario in Deo sunt tres personas, scilicet a. duae personae identi-
ficatae cum duabus processionibus passivis necessario supponunt
etiam etiam personam per se: quia duae processionis passiva sine duae
personae procedentes non potest produci ab ipsa natura divina, quia im-
plicat contradictionem principium proximum procedens non
possit fieri cum termino producto, aliquid per se ideo potest produci
a seipso. similiter etiam duae personas procedentes non potest esse
mutuo producere, quia implicat duos esse simul priores et posteriores
in eodem genere principij existentis, quia aliquid etiam unum
et idem potest esse prius et posterius seipso, ut facile deus potest ex illa
mutua prioritate esse duorum ad invicem et necessario
in Deo est alia etiam persona a qua illae duae procedant et
producantur sine tanquam a principio productivo adequato,
ut producat persona filij a persona Patris, sicut ut a principio
adequato, ut persona Spiritus Sancti producat ab eadem persona
Patris, sicut etiam persona Spiritus Sancti producat et producat a
persona Patris et a persona filij tanquam ab uno principio
totali et adequato, ut infra magis constabit.

Deo ex actibus colligitur etiam personam invi-
nam, quae a reliquis duabus personis procedentibus praesupponitur,
scilicet inproductam sive non originatam nec procedentem
ab alia. ratio est, quia si esset producta, vel esset producta a natura
divina, vel a persona filij aut spiritus sancti, vel ab alia persona,

res nullam ex his dici potest, quod a. n. int. producta a natura divina
na. p. q. persona Patris realiter eadem cum natura divina e.
n. p. q. ab eis, produci, ut condant ex reproductis, neg. p. q. produci
a persona filii vel spiritus s. q. persona Patris producat personam
nam filii e. simul cum filio producit personam spiritus s. q. e.
n. p. q. ab his personis produci, q. mixta puritas in genere
principij evidenter e. impossibilis. Unde n. p. q. produci ab alia
persona, q. n. e. maior ratio cur illa ab alia producta n. e.
e. rursus illa ab alia, e. ita rareret processus, in infinitum, q.
e. oio impossibile, ac proinde, necessario debet e. una persona qua
sit principium Verbi e. Spiritus s. neg. principitur ab alia
persona, e. uno Pater dicitur n. ea de alio dicitur e. ingo-
nitus e. immutabilis, q. e. proprietates e. notio persone Patris.

Dico 2do. Processiones passivae n. realiter iden-
tificatae cum suis terminis sive cum personis per illas
precedentibus et productis, atq. ita generatio passiva e. idem
sufficiens cum filio, et spiratio passiva cum spiritu s. haec
conclusio e. oio certa apud Catholicos. P. q. n. expressè
definitur in Concilio Toletano et alijs quae refert Luit. de
Trinitate, disp. 8. sect. 1. e. 2. Deinde p. q. ratio: quia
persona procedens nunquam potest separari a processione passiva,
q. processio passiva n. e. realiter distincta a persona per illam
illam procedente, sicut terminus vel effectus excatus v. g. actus
vitalis qui e. inseparabilis a passione per quam recipit e.
ab agente n. distinguitur realiter ab eadem passione, alio-
quin sicut si actus vitalis realiter distingueretur atq. ex
hoc etiam capite involveret imperfectionem, ita quod si
persona divina procedens realiter distingueretur a pas-
sione passiva frustra a passione per quam recipit e.
ab agente, frustra ab illa distingueretur et ideo imper-
fectionem involveret, ita quod si persona divina proce-
dens realiter distingueretur a processione passiva frus-
tra ab ea distingueretur, atq. ideo etiam ex hoc capite
imperfectionem involveret.

Dico 3tio. Praeter processiones passivas
dantur in Deo etiam duae processiones actus realiter
identificatae cum personis producentibus et realiter distinctae
a processionibus passivis. S. Thom. 1. parte. q. 91. art.
1. ad 2. Magis in 1. dist. 28. et reliqui Theologi cõmter
Explicatur propositio: centralis intellectus Dei ut deser-
minata

minata per relationem paternitatis & activa processio sive 122.
 productio qua Pater producit Verbum vel Filium, & e con-
 munitio activa qua Pater Verbo, communicat naturam
 divinam, sicut eadem ecclesiastica voluntas Dei ut determinata
 per relationem filii & passiva processio vel productio Verbi, et
 passiva communicatio, qua illi natura divina communi-
 catur, similiter ecclesiastica voluntas Dei ut determinata
 per relationem generationis existentem in Patre et Filio &
 ipsa activa processio vel productio qua Pater et Filius
 per modum unius principij producat Spiritum Sanctum,
 & e activa communicatio qua Pater et Filius coactant
 Spiritui s. naturam divinam, contra vero eadem ecclesiastica
 voluntas Dei ut determinata per relationem Spiritus s. termi-
 natam ad Patrem et Filium tanquam ad unum suam prin-
 cipiam, & passiva processio spiritus s. & passiva coactio,
 ipsa natura divina eidem Spiritui s. coactatur, non minus a
 illius et voluntas divina ut determinata relatione produ-
 ctis & identificata cum ipso principio producente, quam
 eadem illius et voluntas determinata per relationem producti
 sit identificata cum termino producto, propositio a.
 supra posita & explicata e contra nonnullos, qui dixerunt
 processionem activam et passivam n. distinguunt realiter
 inter se, sed utramq. esse in persona producta, sicut etiam
 in creatis actio et passio e, in termino producto, quam senten-
 tiam, licet sit contra eandem sententiam Theologorum, Suarez in
 lib. 6. de Trinitate. cap. 2. num. 7. affirmat neg. esse ortho-
 doxam, neg. temerariam, ut alij contendunt. It. a. manifeste
 dari activas processionem duas in Deo, quia in Deo sunt
 dua persona procedentes sive producta & etiam in Deo s.
 dua productiones sive dua processionem activas, pa. implicat,
 ut constat dari productum quum datur productio activa,
 que produens formaliter et in actu d. d. producit id q.
 producitur. It. aliter probant hanc partem conclusio-
 nis, sed inefficaciter quod in praesenti ostendere per tomag
 n. licet. It. a. divinae processionem activas sint identificata
 cum ipsius personis producentibus. It. q. ratio fialis & ecclesi-
 astica productionis vel processionis consistat in hoc, qd. is
 qui produens formaliter et in actu d. d. influit in ipsum
 productum, sed persona produens vere per suam natura
 tem formaliter & in actu d. d. influit in ipsam productam,

sed et

et quidem ita ut impossibile sit productam entitatem existere
quin influat in ipsam personam productam; imo neg huius
modi entitas persona potest intelligi quin illigatur influere
in eandem personam productam, quod a processiones actiue
realiter distinguantur a processionibus passivis scilicet: quia
qualibet processio actiua est principium proximam pro-
ductivum ipsius processionis passivae sive ipsius personae
procedentis ut est procedens vel producta atque illi relative
opponitur, & ab illa realiter distinguitur.

Obicitur: actio est passio ut una et eadem enti-
tas qua est in facto vel termino producto et denominat
ipsam effectum vel terminum productum, est principium
actiuum denominat agens & etiam in divinis processio-
bus actiua et passiva non distinguantur, ac proinde una et eadem
simplex entitas processionis qua est in Filio potest deo-
nominare et Patrem generantem et Filium genitum, quod a
hunc potest denominare genitum, manifestum est, quod potest
denominare Patrem generantem, quia denominat Filium
genitum & ab alio genitum & genitum a patre, et per
consequens denominat etiam Patrem generantem, siquidem
idem est Filium generari a Patre et Patrem generari Filium.

De negando consequens ratio disparitatis est, quia prin-
cipium actiuum creatum potest non existere non existente pro-
ductivum, siquidem nullum est principium actiuum crea-
tum, cuius actio non potest impediri saltem ab ipso Deo, ac
proinde actio sive productio creata non potest esse identificata
cum ipso principio actiivo, contra vero divina persona
producentis neg potest esse neg potest illigi ab ipso actu producti-
one, et vere formaliter per suam existantiam modo supra ex-
plicite in actu deo necessario influat in personam pro-
ductam, ac proinde productio actiiva divina est identi-
ficata cum ipsa persona producente.

Obicitur etiam: a. quod licet processio passiva
non sit in persona producente, sed in persona producta,
ut in Filio, non tamen potest denominare Filium productum huc
genitum, non etiam ipsum denominat genitum a Patre,
et per consequens denominat Patrem generantem, cum idem
sit Filium generari a Patre et Patrem generari Filium,
nihilominus processio passiva Filii tanquam forma rea-
liter distincta a Patre denominat ipsum generantem,
productio

productio vero sine processu activa ad Filium termini, 123.
nata qua e in Patre tanquam fca cum ipso realiter identi,
filata designat ipsam productorem, et generantem. ex
huiusmodi habes productionem activam licet n possit dici actio
proprie et rigore, eo qd actio stricti et rigore sumpta
includat aliquam imperfectionem in termino, nempe
dissinctionem alius secundum naturam cum principio produ-
cente, nihilominus potest dici aliquo modo actionem perfectam,
sive immanentem in principio immanente producente,
neque in eo imaginantem per identificacionem, unde etiam
aliqui Theologi illam sine addito appellant actionem.

Quæritur: an processiones activæ realiter dis-
tinguantur inter se? Rõ negatur, e codis sententia
Theologorum contra Henricum in summa part. 2. art.
Argentinam in 5. dist. 13. q. 1. art. 2. et Aquinum apud eun-
dem Argentinam. rãõ e, qd in divinis n potest esse distinctio
realis nisi inter illa quæ relative opponuntur, ut constat ex
pariteris, atque processiones activæ n opponuntur re-
lativè inter se, neg e. generatio activa Verbi, quæ dicit
solum paternitatem respicit generacionem activam Spiritus
S. quæ includit paternitatem et filiationem & processiones
activæ n distinguuntur realiter inter se.

Obijciat: processio activa Verbi sine gene-
rãõ activa dicit solum paternitatem, generatio a. activa
dicit paternitatem et filiationem & processio activa
spiritus S. rãõ filiationis quam includit realiter dis-
tinguitur a generacione activa.

Rõ negando huiusmodi generatio e. activa non
dicit proximè, sed formaliter relationem paternitatis et fili-
ationis, sed relationem generacionis activæ eadem Patri et Filio
quæ Spiritum S. recipiunt, in quibus personis tanquam
cum duobus suppositis distinctis ipsa virtus generativa rege-
ritur, ac proinde proximum principium Spiritus S.
sive processio activa eandem remittit in includit quæ
connotat relationem paternitatis et filiationis tanquam
constitutiva personarum in quibus reperitur, coeternum
ipsa virtus et generatio activa ut talis e nullam in se
includit distinctioem, ac proinde cum non opponatur
relative paternitati, n potest realiter distingui a processi-
one activa filij. Adendum e. a. qd licet processiones
activæ

actiua n̄ distinguantur realiter, nihilominus ^{simpliciter} ^{regula}
dicens processionem actiuam esse duas; ratio est, quia
cum processionem actiuam sint respectu transcendentales
ad terminos procedentes vel productos, solent distingui
ad distinctiorem terminorum productorum, cum autem
termini producti in Deo sint duo, nempe Verbum et spiri-
tus s. ideo simpliciter dicens in Deo duas esse
processiones actiuas, licet n̄ habeat inter se realem
distinctionem.

Ex dictis colligitur, quod licet Theologi
couiter dicant origines diuinas esse trias, reuera
tamen sicut in Deo sunt quatuor relationes nempe relatio
Patris, relatio Filij, relatio Spiritus, et relatio Spiritus
ita etiam in Deo sunt quatuor origines, dua actiua,
et dua passiuae; quare Theologi dum dicunt in Deo
esse trias processionum, non diuidunt illas nisi ra-
tione terminorum, vnde cum in Deo sint duo tantum
termini producti nempe Filij et Spiritus s. ideo di-
cunt in Deo esse duas processionem, licet reuera sint
quatuor, nempe processio actiua, et processio passiuua
Filij, processio actiua et processio passiuua Spiritus s.

CAPITULUM II

An processio Verbi sit proprie gene- ratis?

Supponendum est primo generationem proprie dictam ac proprie
dicentis cognationem si couiter definiri: generatio
est processio vel origo viuens a viuento principio coniuncto
in similitudinem naturae. atque haec generatio definitio sumpta
est ex eo quae docet Aristoteles lib. 7. metaph. cap. 4. et lib. 18. 2.
Ethic. cap. 12. quam definitionem sequuntur etiam omnes
Theologi, per illam a. particulam definitionis, viuens a
viuento ab eadem definitione excluditur productio rerum
inanimatarum quae viuens non est, imo cum illa particula diuer-
bis accipitur bruti et rigorose nempe pro eo quod ita videtur
et habet

ut haec etiam actum vitalem cognitionis, a definitione. 224.
generans excludatur etiam planta, neq. e. una plantae
dicitur ee filia alterius, materia per eandem particulam
significatur genitum debere ee vivens reya distinctum
a vivente generante, et haec de ead. ratio e. qd aug.
mentat, absolute n. e. generas sed ag. ad generas, qd per
illam n. producit ^{novum} vivens distinctum, sed pars
aliqua illi demum additur, n. tñ ad generas e. necessarium
vt ipsa iniquat in tempore, p. e. ee ab aeterno, v. d. divina
generas, qd generas de qua hie loquimur, n. e. causas qua
eternaliter supponat terminum a quo sine privacem ter.
nisi ad quem, a qua transeat ad unum terminum, sed
tñ e. ipsa productio vivens sine processu eius privacem
viva non. per illam vero particulam definitionis, a pri.
cipio conuenit significatur generans active conferre
vel conuicere ipsi genito aliqua substantia sua, et haec
de ead. neq. productio vel creatio Angelorum e. proprie generas,
qd Deus nihil illis contulit de sua substantia, neq. pro.
ductio Lux et Thomae costa fuit proprie generas, qd Thom.
nullum habuit activam concurrere in productione Lux,
licet aliqua pars ma. ipsius Thomae fuerit subiectum ma.
magnum semper productionis, per illam vero parti.
culam, in similitudinem nae significatur generasem pro.
prie dictam ex vi sua tendere in similitudinem nae
in spee infima imo in ra. individuali, quare per hanc
particulam excluditur productio vermium genitorum in
corpore animalium, qui ab aiali differunt secundum naam
specificam talis animalis.

Attendum e. tñ ad generasem proprie dictam
solum requiri vt principium generans quantum e. ex se
tendat ad terminum, similem in spee et in ra. indivi.
dua licet actu impedatur, et ideo productio mali vere
ac proprie e. generas, qd vere e. origo vivens a vivente
ex se coacta producere terminum sibi similem in spee
infima et in ra. individuali, licet impedatur ex de.
fectu alteri simili principij.

Supponendum e. 2do vt fide certum secunda
persona divina, productionem qua e. per illud ee pro.
prie generasem, et terminum per illum productum ee pro.
prie filium, constet manifeste ex oculis hiear. primo,
Cathan.

Constantinopolitans j. in Symbolo Catechico primo, Solitano primo et vicesimo, in confessionibus Axi et ex Symbolo Athanasij et cuncto fidei sustinuerunt Imperatores, in his e. locis Verbum dicitur genitum et natum, quod negatur de Spiritu S. qui dicitur procedere a Patre et Filio, his ita significatur Verbum procedere per generationem proprie et vigorosa sumptam. Item constat ex scriptura, eundem Joana. cap. j. et 3 appellatur Verbum unigenitum, eadem ratione appellatur Epist. j. Joana. cap. 2. et a Deum a. in Deo sicut duo procedentes vel produci dum Verbum dicitur Filius unigenitus manifeste significatur Verbi productionem esse proprie generationem.

Supponendum e. 3tio certum etiam de fide esse quod productus Spiritus S. procedentis per voluntate non sit proprie generatio. constat ex definitione Sonithorum qua supra allegata sunt, et ex illis verbis Symboli Athanasij Spiritus S. a Patre et Filio e. non factus, nec creatus, nec genitus sed procedens. praeterea constat ex cap. j. et 2. Joana. ubi 2da persona dicitur Filius unigenitus quod non verificaretur si Spiritus S. procederet per generationem quia tunc esset duo geniti. Denique constat ex Symbolo Helorum ubi Filius dicitur unicus, quod etiam non cit verum, si Spiritus S. procederet per generationem, quia tunc Spiritus S. esset Filius, sicut ex secunda persona, vnde haeretici, ut refert Athanasius Epist. 2. de Spiritu S. ad Serapionem, ut bene citat Arubal disp. 98. cap. 3. nam q. hac ratione conabatur probare Spiritum S. si e. Deum, quia si e. Deus sicut persona producens aut procedit a solo patre, et erit Filius patris, 2da persona, si vero a solo Filio, erit filius filij et nepos Patris, si vero ab utroq. cum nihil possit a duobus Patribus produci, sequitur illum procedere ab uno ut a Patre, ab altero vero ut a matre, qua oia sunt absurda, summa; Verum quod fide certum sit productionem Verbi esse proprie generationem, probationem vero Spiritus S. non item, maxima in difficultate e. in amplexanda ratione, cur productioni Verbi conveniat vera et propria ratio generatio, hinc enim definitio supra relata et explicata, non autem convenit processioni Spiritus S. qua tamen videtur esse processio videntis a vidente principio conjuncto in similitudinem naturae; ita ut per nullam huius definitionis particulam processio Spiritus

spiritus s. videatur excludi a propria definitione, unde Au^g 325.
Augustinus lib. 3. contra Maximinum cap. 9. Damascenus
lib. 1. fidei orthodoxa cap. 2. et 10. et Gregorius Brimariensis
cum Magro sententiarum in 1. dist. 13. aperte fateantur non
esse illam viatorem in hac vita assignare rationem, cur procedat
non Verbi sit generatio, non a processio spiritus s. nihilominus
ab alijs multa variag rationes eiusdem rei assignantur, nos a
precipuas atq. celeberrimas referemus et examinabimus.

Primo a quibusdam dicitur generationem Verbi
et spirationem spiritus s. distingui ex his formaliter nec oportere
ulterius quætere, quibus iunguntur, nisi quia tota ratio formalis
vnius n. e. tota ratio formalis alterius. ita Scotus in 1. dist.
13. q. ad q. Aureoli art. 2. propos. 4.

Secundo contra hoc e. quia quando quaeritur cur
cessio Verbi non a. spiritus s. sit proprie generatio, quaeritur
quænam sit ratio formalis per quam processio Verbi constituitur
in ratione generationis, et quaenam sit ratio formalis per quam processio
spiritus s. constituitur in ratione spirationis diuersa a generatione,
itaq. Scotus pro ratione assignat id q. e. in quaestione, sicut
etiam faciunt alij, qui dicunt generationem Verbi et spirationem
spiritus s. distingui renes diuersos terminos nempe ge-
niti et spirati, nam hoc e. id q. quaeritur nempe quis
sit illud per quod Verbum sit proprie genitum non a. spiritus
s. an ab eis.

Secundo alij dicunt processionem Verbi
e. generationem non a. processionem spiritus s. quia
Verbum procedit ab uno, spiritus s. autem a duobus,
cum id q. procedit ab uno procedat per modum nature
sive connaturali modo et modo nature sit. ut vnus sit ab uno;
ita Durandus in 1. dist. 6. q. 2. num. 17. Halia certis
in 1. dist. 8. art. 3.

Secundo contra hanc rationem e. quia in naturalibus
vnus filius e. a duobus suppositis, nempe a supposito patris
et supposito matris. Ex eo q. spiritus s. sit a duobus
suppositis vere erit, filius e. genitus, q. in e. ois. falsum.
Deinde contra e. quia si probaret intentum, simul etiam
probaret Verbum non e. Filium aut genitum, sed quia proce-
dit ab vno tm supposito, in naturalibus a. filius procedit a
duobus suppositis.

Tertio alij dicunt Verbum n. a. spiritum s. e.
e.

et, vere genitum et filium, quia Verbum procedit per modum
natae, Spiritus a. s. per modum voluntatis, in creatis a. s. so-
lum idem procedit per modum natae et genitum, ac proinde
Verbum vere et genitum et et filius non a. Spiritus s.

Secundo contra hanc rationem est, quia vel procedere
per modum natae est procedere per primam operationem qua aliam
non praesupponat, ut aliqui volunt, et hoc modo factum est genitum
procedere per primam operationem in aliquibus, quidem in creati-
bus nutritio est prima operatio et tamen non est generatio; contra vero
generatio aialis praesupponit operationem nutritionis et augmenta-
tionis, et per consequens non est prima aialis operatio et tamen est gene-
ratio. vel procedere per modum natae est procedere necessario
et per determinationem ad unum, quia non procedit liberum, nec per
virtutem indifferentem ad utrumlibet, sed ex naturali insti-
tutione et determinatione quam Deus habet ad diligendum se; vel
procedere per modum natae significat procedere ex fecunditate
tamen natae, ut aliqui volunt, quod tamen minus Spiritus s.
quam Verbum procedit ex fecunditate natae, hoc media
intellectione, ille media voluntate, volitione.

quod etiam
spiritus s.
incedit ne-
cessario.

Quarto alij dicunt processionem Verbi esse
generacionem non a. Spiritus s. quia de ratione geniti et filij
est, quod accipiat a patre, nam fecundam ad producendum
alium, ut constat in omnibus filijs creatis, a quibus hoc
nomen filij desumptum est, quod si in aliquibus filijs, ut accipit
in multis, procedit fecunditas sit impedita hoc est per acci-
dens, quia generans per se et quantum est ex se tendit ad con-
tinuam productionem sicut generandi, cum a. Verbum divinum
accipiat a patre, nam divinam cum fecunditate ad produ-
cendum Spiritum s. et Spiritus s. accipiat nam sine fecun-
ditate, ad producendum aliam, ita Verbum proprie generatur
et est proprie filius non a. Spiritus s. ita Richardus de s.
Victore lib. 6. de Trinitate cap. 18. Alexius 1 parte q. 92.
memb. 2. et 3. art. 2. Maior in 1. ord. 13. q. 1. Zuniga
disp. 2. dub. 2. memb. 9. et alij.

Secundo contra hanc rationem est, quia etiamsi secunda
persona divina non est productiva Spiritus s. non tamen procede-
ret per illatum ad hunc sicut filius est de ratione geniti vel filij
non est, ut accipiat fecunditatem ad producendum alium.
Ans. patet, quia tam Patres in Concilio Florentino, dum contra
contendunt Spiritum s. procedere non solum a Patre
sed

sei etiam a Filio, quam Theologi dum disputant an Spiritus
S. distinguatur a Filio si ab eo procederet, dicunt quod tunc
spiritus S. non distinguatur a Filio sed est Filius, contra
vero prima persona adhuc est vero Pater.

Deinde contra e, quia si de raõe filij est accipere
simul cum nãa fecunditatem ad producendum alium, sequet
reter de raõe filij ee accipere fecunditatem ad generandum
alium, ut fit ex eo qd filij creati, ex quibz prædicta raõ de-
sumpta e, accipiunt a patre, fecunditatem nã quamcumq; sed
ad generandum alium, sicut ipse pater a quo geniti sãt pã
generare, atqui eãda persona nã accipit fecunditatem ad
generandum alium sed tm ad givandam aliam personam,
Et si vera sit raõ quam nã impugnamus, secunda persona
divina vere nã erit filius, qd e, hæreticum.

Procedendum e qd si quis ita dicat, nãa divina
etiam debet ee proportionata principium motus, id e, ali-
cuius operatiois eius in quo e, sed ois filius debet procedere
a patre in similitudinem nãe & debet assumilari nãe
patris in eo qd e principium motus et operatiois, sed potissime
operatio e producere sibi simile & cum Spiritus S. negat
producere sibi simile, sequitur ipsum nã procedere a
patre principio in similitudinem nãe, ac proinde nã ee
filium vel genitum sicut e verbum.

Hæc etiam raõ, que resucitur ad illam quam
modo impugnavimus, facile refellitur, nam ex ea sequitur
nã ee perfectum filium, et etiam personam nã ee perfectum
Deum. Primum pãt: qã secunda persona nã participat nãam
patris ut e principium operatiois in patre, qã Pater ita e Deus
ut sit principium nãale generatiois, secunda vero persona
ita e Deus ut nã sit principium generatiois, imo e incapax talis
principij et solum e productivus simul cum patre Spiritus
Sancti per voluntatem, ac proinde nã erit perfectus filius
patris æterni, et magis perfectus erit filius humanus sui
patris qui similitudinem nãe ab eo participat cum pote-
tate generandi, quod a. inde sequatur Spiritum S. nã ee
perfectum Deum et eãdem nãam cum patre et filio pãt
qã Spiritus S. nullo modo sit aliam personam divinam pro-
ducens & nullo modo e eãdem vel similis nãe cum patre,
neq; ex vi processionis neq; villo alio modo, qd e manifestus
error, et sequitur, si duatur nãam patris consistere in
principio

principio motus vel operatio, ut ^{cum} producat i tibi simile
in natura cum tali ^{con}formitate, quam n̄ habet spiritus sanctus
sequitur n̄ cum habere eandem vel similem naturam cum
patre. multa alia possunt adferri contra rationem modo
impugnata[m] que videri possunt apud alios.

Quinto alij dicunt processionem Verbi esse
proprie generatam et Verbum esse proprie filium non autem
spiritum s. q̄a de ratione filij ut filius est, non solum est proce-
dere similem in natura, sed etiam ex vi processionis pro-
cedere ut imaginem representatiuam sibi principij, solum
a. Verbum procedit non modo simile in natura, sed etiam ut
species expressa et imago ad representandum suum princi-
pium; contra vero spiritus s. licet procedat ut similis
in natura, n̄ tñ procedit ut imago sui principij, et ideo Verbum
est proprie genitum non autem spiritus s. ita Canariensis
in complementario articulo 2. questionis 27. p. partis 1. Thomae.
Bartholomaeus Torres in parte 2. 2. q. art. 2. Vasquez disp. 113.
cap. 7. et disp. 145. cap. 3. Marcon in tract. de Trinitate
disp. 8. cap. 16. et 17. et alij recentiores, qui oēs volunt
particulam illam definitionis generatiois, in similitudinem,
nata debere illigi non de similitudine que ex veritate nata
provenit, sed de similitudine que est imago, neg. e. que
suis similitudo est imago cuius est similitudo, quia ratio
imaginis supra similitudinem addit, q̄a res que dicitur
imago sit instituta vel ordinata ad representandam sine
facienda[m] presentem rem cui est similis, atq̄ hac de causa
ignis genitus ab igne alio n̄ est eius imago, q̄a licet sit
eius et similis in natura, n̄ tñ est ordinatus ad illum repre-
sentandum.

Sed contra hanc rationem est, quia quando dicitur
de ratione filij esse ut procedat per modum imaginis ad repre-
sentandum principium a quo procedit, vel hoc intelligitur
de imagine intentionali, vel de imagine et representati-
one reali sive naturali. Primum dici n̄ potest q̄a filius creatus est
vere filius, et eius productioni vere convenit definitio ge-
neratiois supra allata, nec tamen ipse est imago intentiona-
lis sui patris, similiter productiones brutorum s̄ generatiois
viventium, in quibus tñ nulla est intentionalis similitudo
tunc in representando, sed tñ realis in eodem est processio spiritus
s. si in ea reperitur realis similitudo in eodem que reperitur
in processu,

in processione Verbi à p̄ ex defectu solius similitudinis 127.
 in representando intentionaliter exclusi a rāe. eorū gene-
 rāis, ex illa ē. differentia oritur quidem ne proactio spi-
 ritus s. sit generas Verbi intentionalis, n̄ t̄ oritur ne sit
 generas filij realis. Si verō quando dicitur de rāe filij
 ēē vt procedat per modum imaginis, hoc intelligatur de
 imagine reali sive nāali. Contra ē q̄a hinc sequitur
 etiam spiritum s. vi rāe originis procedere vt filium.
 Itē q̄a procedere vt filium secundam aduersarios ē ex vi
 sua processionis procedere, vt imaginem representatiuam
 ipsius principij producentis, hoc. a. n̄ ē aliud quam pro-
 ductum vi rāe productionis accipere, nām producentis,
 rāe cuius sit aptum representare, suum principium
 producentis, atque spiritus s. si iuxta aduersarios ex vi
 suae processionis procedit vt similis in nāa cum ipso prin-
 cipio producentis, siquidem ex vi sua processionis accipit
 nām sui principij producentis, rāe cuius ē nāaliter aptus
 ad representandum suum producentis, ita vt Pater et Filius
 possint cognoscere seipsos in spiritu s. tanquam in ter-
 mino a se producto qui sit eandem nām. Etiam spi-
 ritus s. est vere genitus et filius.

Sicut Vasquez disp. 113. cap. 8 in creatis
 ex eo solum. Ex eo solum dicitur dici filium, q̄a habet
 nām eandem cum nāa producentis, q̄a in ea ē solam fundun-
 telatōis imaginis in quo sufficienter saluatur rāo filij, contra
 verō in quibus sola similitudo vel identitas nāa producta
 cum nāa producentis n̄ ē satis ad rāem filij, q̄a n̄ ē suffi-
 cients fundamentum relatiōis imaginis, siquidem relatiō imagi-
 nis in Deo n̄ resultat ex sola identitate nāa, sed ex illa
 et proprietate personarum quae nata ē representare,
 ex hoc. a. ē sola proprietate Verbi producta per intellectum, n̄
 a. proprietate spiritus s. producta per voluntatem.
 Sed contra ē, q̄a relatiō quae constituit diui-
 num filium vt sic n̄ ē relatiō imaginis, intentionalis sed
 realis, quae consistit in sola participatiōe eandem nām cum
 producente. Et uterq̄ erit filius. Deinde contra ē, quia
 ad rāem imaginis nāalis, quae ē de rāe filij duo t̄m
 requiruntur, nempe vnius nāe sive specificae sive name-
 ricae, et realis distinctio produci a producēte. Primum
 a. requiritur vt rāo fāctis representatiōa realiter vel nāaliter,
 siquidem

figuram rati representandi hoc modo e convenientia in
eodem natura sine specificis sine numerice, secundum
a. requiritur, figuram distinctio n. p. e. rati formalis
representandi, sed tm conditio necessitatis requiritur ad res,
representandum, atque, Spiritus S. ex vi sua processionis
accipit eandem naturam cum eadem distinctione cum pro-
cedente. & erit vera et naturalis imago sui principij pro-
cedentis non minus quam ipsum Verbum. Neg. obstat qd
ex vi sua processionis n. procedat ut imago intentionalis
et expressa ad representandum ut procedit Verbum, nam hoc
rati imaginis per accidens se habet ad imaginem naturalem,
in qua sola hinc e rati fidei, ut etiam aduersarij concedunt.

Secundo S. dicit Vazquez disp. 145. num. 14.
spiritum S. accipere eandem naturam ex vi sua processionis,
sed n. ad representandum, qd spiritus S. nulli representat
Patrem vel Filium, contra vero Filius Patrem representat
igni Patri.

Ted contra e. g. a. Filius non representat for-
maliter Patrem igni Patri, sed quasi instrumentaliter, hoc e,
n. facit Patrem formaliter intelligentem, sed tm e obiectum
in quo Pater formaliter seipsum et cognoscere, atq. hoc idem
conuenit etiam spiritui S. figuram Pater et Filius pout
cognoscere seipsum in spiritu S. tanquam in termino ab
Aquis producto, in quo e eadem natura diuina.

Remy. Respondet p. tract. 5. cum Blarcon
tract. 5. de Trinitate disp. 8. cap. 19. sem. filium ex vi
sua processionis representare n. solum naturam, sed etiam
proprietas personales sui patris, ita ut Petrus filius
v. b. si e perfectus filius Pauli, debeat referre Pauli colorem,
figuram, dispositionem corporis, membrorumq. proportionem
et ipsam differentiam inuicem, quoniam la. filius
diuinus qui e perfectissimus in rati filij n. solum naturam
Patris sed etiam personalitatem Patris qua is condaturus
principium filij ut a se distincti representat et e eius
imago, ita ut cognito Verbo per se formaliter veniatur in cog-
nitionem n. solum Deitatis Patris, sed etiam personalitatis
eiusdem Patris a quo solum procedit, ideo Verbum e filius
n. a. Spiritus Sanctus qui non representat proprie-
tates personales sui principij nempe Patris et
Verbi.

Ted con.

Sed contra e, qd Spiritus S. ex vi sua processionis
 h't etiam representare proprietates Patris et Filij, signi-
 dem ex vi sua proprietatis personalis e mutuis amor Patris
 et Filij, vinculum et nexus utriusq, ac proinde in propri-
 etate personali Spiritus S. cognoscitur ex parte principij
 nempe proximi requiri duo supposita distincta, in quibz
 etiam ut distinctis sit una virtus primitiva quae ex se pro-
 ducat Spiritum S. qui ex vi proprietatis personalis sit nex-
 et amor personalis duarum personarum Patris et Verbi. Et
 Spiritus S. sicut representat unum generatorem ex parte prin-
 cipij, a quo procedit, ita quoq, representat duo supposita ut
 distincta, quae sint vnum principium ipsius. Et Spiritus
 Sanctus erit verus filius eandem personarum, signidem
 per ipsum se cognoscit generatorem a quo procedit et verum
 Verbum et e. simul Patrem et Filium, et e. personas
 distinctas inter se, et a Spiritu S. Et Spiritus S. erit ita
 perfectus filius sicut e Verbum, signidem representat nam
 et proprietates ois nates personales Patris et Filij a quibz
 procedit, neq, refert qd illas se representet ut Verbum sicut
 ut imago intentionalis, qd hoc e impertinens ad rationem
 filij, ut constat ex dictis supra. quae autem contra Alex,
 non modo dicta et praecipue valent si dicatur id qd censet,
 quod verum, nempe relationem Patris et relationem Spiritus
 a se tm conditionem sine qua non, sed principium proximum
 sui termini producti, et qd si est tm conditio sine qua non
 et ipsa Dei, etia est principium proximum, cum etia Dei
 n' distinguatur realiter a terminis a Deo productis, sequer-
 retur principium proximum non distingui realiter a termino
 a se producto qd implicat, ut constat ex con- concepte princi-
 ij proximi et termini ab ipso producti, quaequis a ij
 possent. Plura contra rationem supra impugnatam videri
 possunt apud Suarez lib. ij. de Trinitate. cap. 5. Arbat disp.
 98. cap. 3. Zunigam disp. 2. dub. 20 memb. 4. et 5. Thiers,
 nimam Faculum tom. 3. in 3. partem q. 29. art. 2. dub.
 8. praesertim num. 81. et 82. et disp. 9. num. 29. et 30.
 et alios recitans ab eodem huthore relatos. his absolutis.
 Recendum e processionem Verbi e proprie-
 generationem et Verbum e proprie genitum et filium, quia
 ex vi sua processionis fiatibet adicit intellectionem divi-
 nam, in qua consistit etia Dei, signidem Filius procedit
 per

per intellectum et Verbum Patris, quod e de fili. Ex
hac veri conclusionem sequitur spiritum s. n. ee filium
nec eius processionem ee generatam, ga licet per suam
processionem accipiat diuinam intellectiorem, n. ee
eam accipit formaliter ex vi sua processionis, sed tm maali-
ter et identice cum n. procedat per intellectum, sed per volun-
tatem, et ideo formaliter ex vi sua processionis accipit
volitionem, reliqua vero accipit materialiter et identice,
quia ga identificantur cum volitione, et ga intellectio
n. a. volitio e cetera Dei formaliter loquendo, ideo spiritus s.
formaliter ex vi sua processionis n. accipit etiam et nam
diuinam, et per consequens n. e finitus. Hac conclu-
sio e ex mente s. Thome vt pat. ex q. 26. art. 2. q. finem
corporis, vbi probat processionem Verbi ee generatam quia
intelligere in Deo e ee Dei, et videri ad 2. vbi docet
intelligere diuinum ee ipsam substantiam intelligentis, vnde
inguit, Verbum procedens procedit vt eiusdem nature sub-
stans et propter hanc proprie dicitur genitum et filius.
Idem pat. ex alijs s. Thome locis qua habes apud Basiliam
loco infra allegando. Eandem conclusionem expresse
defendit Suarez de Trinitate lib. 9. cap. j. num. 5. et 8.
et lib. j. cap. 5. a num. 16. et cap. 6. nam. 14. Sumel
in articulum 4. questionis 77. s. Thome disp. j. partes
defensionis vocit. s. Thome. Phasolus tom. 3. in j. parte
q. 27. art. 2. dub. 13. a num. 126. et apud ipsam alq.
Petrus de Erera in commentario art. 4. questionis 29
s. Thome idem docent multi alij recentiores Dominice
familie, et Societatis Iesu, vt debatur. Vnige de Trini-
tate disp. 2. dub. 20. memb. 6. initio. Ad hanc doctri-
nam reuocari etiam possunt illi qui dicunt processionem
Verbi ee generatam, ga Verbum ex vi sua processionis
formaliter procedit simile suo principio in natura, si ee
sui velint etiam Dei considerari in ipsa intellectuione,
alioquin facile possunt impugnari ex ijs que supra diximus.
Hec conclusio: ga terminus formalis ad quem
processio Verbi terminatur per se et ex vi sua formali,
hoc e, prout e consecrata secundum qd e prout per
intellectum diuinum, et n. secundum qd identificatur cum
alijs modis diuinis, e intellectio sua formalis terminus.,
contra vero terminus formalis processionis spiritus sancti
e volitio

129.
E volitio, ex termino a. foali maxime desumenda e propria
et foalis rão processionis. Si intellectio e cõtialis et pro,
pria rão constitutiva Dei vt Dei cõtialiter, vt verè e et
infra constabit, Tertium ex vi foali sua processionis erit
Deus vt Deus cõtialiter et proguesur foaliter in simili,
tunc nãe qd e cõtialiter ee filium Dei et ab eo ee
genitum, Spiritus vero S. ex vi foali sua productionis
nãe procedit foaliter neq. proguesur vt Deus in similitu,
nem nãe diuine sed tm idem, qd volitio qua e
terminus foalis eiusdem productionis licet in se
a pertineat ad etiam diuinam, e tm cõtialiter
identificata cum eãgm cõtia, et ideo nãe ee in aliquo qui
nãe sit Deus, nec pãe pãe conuicari cui etiam nãe cõtinetur
ipsa Dei cõtia. Ex dictis igitur constat secundam pãro,
nam diuinam ex vi formali sua processionis habere vt sit
similis generanti, hãe solum vt obiecto cognito per ipsam in,
tellectionem, quatenus Pater generat per intellectionem
sui ipsius vt obiecti, vnde foaliter habetur solum rão vlti
et rão similitudinis intentionalis in representatio, sed
etiam vt generanti formaliter sive vt principis generatiois,
quatenus eadem numero intellectio diuina vt terminata
relate paternitatis e rão foalis terminandi generatioem,
vnde habetur formaliter rão generatiois filij et realis simi,
litudinis in euenio.

Obijcies primo: Deus vt Deus e infinite per,
fectus & Deus vt Deus non dicit solum intellectionem,
sed etiam reliquas oes diuinas perfectiones, et per consequens
oes perfectiones qua sunt in Deo eãgm cõtiam constituent,
vnde filium e cõtiam Dei consideret in intellectione, atq. ita
nulla e rão supra allata ad ostendendum processionem vlti
et generatioem.

Respondeo: Si quid probat obiectis, probat etiam rela,
tiones et attributa eã de cõtia Dei qd e ois foalium, et con,
tra eodem sensum Patrum et Theologorum. Respondeo dicitur,
quod hãc, Deus vt Deus completè sumptus e infinite per,
fectus formaliter vt sic includit oes perfectiones concedo, Deus
vt Deus cõtialiter sumptus tunc sumptus pãre secundum suam
cõtiam e infinite perfectè formaliter nego hãc, qd Deus vt sic
solum e infinite perfectè radicaliter, quatenus vt sic hãe solum
radicem sive principium virtuale reliquarum oium perfectionum
qua

quæ ad illum secundum unum eorum modum intelligendi com-
parantur ut proprietates et complementa.

Obijes 2do: esse simpliciter sine esse a se et ex se
est aliqua ratio sine perfectio in Deo prior quam sit intel-
lectio et essentia Dei consistit in hoc quod Deus sit a se et ex se
ac proinde male dicitur Verbi processionem esse generationem
eo quod intellectio sit essentia ipsius Dei, et intellectio forma-
liter per intellectum Verbo coniicitur.

Rt. negando conseq: quia esse a se et ex se infra
Deum est quod transcendentaliter eorum et quasi genericam
conuenientiam essentia diuina, attributis et rebus, sicut
etiam omnibus ipsi essentialiter conuenit esse infinitum, esse
incompositum, et esse diuinum, ac proinde esse a se et ex se non
est ultimo constitutiuum essentiam Dei in ratione talis essentia;
contra vero ratio diuine intellectio cum sit in Deo perfectio
cum maxima sicut etiam in creaturis est gradus intellectus,
tunc, nec ullam inuoluat imperfectionem ex suo conceptu
ut inchoat ratio intellectus quæ non est actus purus, sed
intellectio quæ est actus purissimus merito dicitur esse ultimam
diuinam essentiam constitutiuam, quæ in omni essentia est predi-
catum reliquis perfectius, atque hæc etiam de eadem non fit dicti
volitionem esse de essentia Dei, si cum sit aliqua ratio de suo
conceptu formali non agitur perfecta ac intellectio et eam
necessario præsupponat, sequeretur quod volitio quasi essentia,
hæc differentia præueniat ipsi intellectio diuina, cum
tamen in omnibus essentis diuinis ratio est differentia essentialis
adueniens sit perfectior reliquis omnibus rationibus quibus
aduenit, et ideo volitio non de essentia Dei sed quod pro-
prietas et attributum. eadem ratio Suarez lib. ii. de
Trinitate. cap. 6. num. 16. et Fasolus tom. i. in j. partem
9. 4. art. 2. dab. 2. videntur ad probandum intellectio diuinam
diuinam esse ipsam Dei essentiam vel quasi formale constituti-
uam sine quasi ultimam differentiam essentialis ipsius
Dei hinc in eo per se non sit species.

Obijes 3tio: Ratio intellectio præsupponit suum
obiectum intelligibile, siquidem omne obiectum ex natura
sua est prius actu tendente in ipsum, sed intellectio diui-
na tendit in essentiam Dei tanquam in suum obiectum,
et essentia diuina præsupponitur perfecte constituta in
ratione essentia ante intellectioem, ac proinde non fit saluari
quod

quod processio Verbi sit generatio, eo quod verbum procedat 130.
per intellectum et in intellectione eadem vel consistat.

Et primo obiectionem nimirum probare, si quis
deum probat etiam Deum non esse intelligere suam intellec-
tionem nec alia que formaliter sunt in ipso Deo, ut sunt
volitio, relationes personalitatis, siquidem ex ea objec-
tione, requeretur a se intellectionem presupponi intel-
lectionem ipsam et quod est magis absurdum, etiam volitionem
et personalitates que tunc sunt ipsa intellectione posteriores
cum eam presupponant.

Et hoc directe distinguendo maiorem
omnis illetho supponit obiectum suum adaequate, sumptum nego,
inadequate sumptum concedo maiorem et nego conseq-
uimus a. propositionem illam: omnis intellectus presuppo-
nit obiectum suum intelligibile, iuxta distinctionem
maioris supra datam verificari etiam de intellectione
divina prout ipsa concipitur terminata ad rationes divi-
nas que ex proprio conceptu non inveniunt rationem
intellectionis, ut est ex se, a se, et esse a se, esse sub-
stantiam, esse spiritum, et alia huiusmodi rationes si que
sunt ipsa intellectione priores, contra vero illa eadem
propositio non verificatur de intellectione Dei prout
concipitur terminata ad ipsam vel ad volitionem
vel ad personalitates eadem intellectione ex suo con-
ceptu posteriores. ex his a. patet quod Dei intellectus non
presupponet totam eandem Dei, sed tamen reliquas omnes
rationes Dei etiales praeter ultimam sive praeter ipsam,
et propterea dicitur intellectionem non esse de eadem reli-
quarum rationum precedentium sed ex ratione intellectionis et
reliquis rationibus precedentibus ipsam Dei etiam integrari
aliquo modo, sicut etiam homo integratur ex animalitate
et rationalitate.

Obicitur quod: esse intelligibile et esse verum est patris
entis, ut ens est spiritus ratione concipiendus est Deus, quam non
intelligibilis est per se et consequenter ut intelligens, quia
actualis intellectio concipienda est post intelligibilitatem
objecti vel saltem simul cum illa, cum omni illetho eadem,
inter presupponat intelligibilitatem sui obiecti, et non potest
salvari quod processio Verbi sit generatio eo quod procedat
per illethum, et illetho sit deus eadem Dei cum hoc sit falsum.

Et primo

Et prima ex hac obiectione sequi etiam quod prius
debeant concepi in Deo voluntas et personalitates quam
illius, quia voluntas et personalitates prius sunt intelligibiles
quam actus intelligantur, imo sequitur etiam ipsam Dei in
tellectionem debere concepi priorem ipsa, quia ipsa est prius
eius intelligibile quam actus illius seipsum, praedictae a
sequela sunt falsae apud omnes.

Deinde si indistinguendo his esse intelligibile et
esse verum est pario ensis, si esse intelligibile et esse verum
sumantur realiter vel fundamentaliter nego hunc, quia
esse intelligibile et esse verum realiter sumptum nihil est
aliud reale praeter ipsum ens, si vero esse intelligibile et
esse verum sumantur formaliter conceditur hunc, quia quod
esse intelligibile et esse verum formaliter sumptum addunt
natura ens ut ens nihil est aliud quam reale ratio ad in-
tellectionem potentem illigere vel eius connotata, atque in
hoc sensu posuimus concedi hunc ad distinctionem habere
cedentis distinguendo prius consequens, atque ita dicimus
Deum quidem esse prius Deum ut Deum quam sit verus
et intelligibilis formaliter, si tunc est prius Deus quam sit
intelligens quia illius est essentialis constitutumque ipsius Dei
contra vero intelligibilitas et veritas formalis natus
ratio vel connotatio consequens ad Deum ut Deus est.

Obijciens ito: inter intellectionem Dei et
religiosas eius perfectiones ut a voluntas etc nulla est distinc-
tio a parte rei & si sit dicitur etiam Dei constitui potius
ex una divina perfectione quam ex alia sed ex omnibus
simul perfectionibus divinis, ita ut qualibet sit de con-
ceptu essentiae Dei & si bene dicitur praedictionem Verbi
sive generalem esse quod etc.

Et primo si quod arguit probat simul etiam
probat personalitates divinas et relationem spiratoris simul
cum reliquis rebus esse de essentia ipsius Dei nempe quia
a parte rei sunt identificate cum ipsa essentia. Sequela
autem est oio falsa; similiter sequitur oia attributa esse de
essentia Dei, quia illa sunt a parte rei identificate cum ipsa
essentia.

Et 2do dicitur: hunc inter illationem Dei et
eius voluntatem etc nulla est distinctio formalis vel actu-
alis coniecto, nulla est distinctio fundamentalis nego hunc.

porro

131.
porro huiusmodi distinctio fundamentalis secundum alii-
quos consistit in hoc qd haec illitio et volitio identificen-
tur in vna entitate a parte rei infinita, illam tñ dicitur
quædam in intellectionem et volitionem maximum fundamen-
tum habemus a parte rei in ipso Deo, in quo sunt vna perso-
na realiter distincta quatum vna procedit per intelligere
secunda vero per velle, cum igitur a parte rei Verbum pro-
cedat per illitioem et spiritus s. per volitionem, et ideo vna
et eadem entitas illitiois et volitionis prout hñ rationem
illitiois connotes vnam personam, et prout hñ rationem voli-
tionis connotes alteram personam ab illa diuersam, ideo
dicuntur in Deo a parte rei intellectio et volitio distingui
virtualiter, qd videlicet propter suam infinitam perfec-
tionem principiat duas personas diuinas diuersas, proinde
accidentibus vno principia realiter inter se diuersa, atq;
huiusmodi distinctio sufficit, vt vere dicatur cetera Dei
considerare in intellectione vel per hanc illam ultimo con-
stitui.

Alij verò dicunt, intellectionem et volitionem
diuinam virtualiter virtualitate intrinseca sine a parte
rei et a parte conceptus obiectiui distingui inter se, qd
videlicet eidem entitati intellectionis et volitionis conue-
niunt duo predicata contradictoria n̄ in ordine ad res creatas
sed eis independenter ab illis, atq; huiusmodi distinctionem
virtualem ponunt n̄ modo inter intellectionem et volitionem
diuinam, quare quatenus veri dicitur per intellectionem
produci Verbum, non spiritus Sanctus, per volitionem
procedit spiritus s. non autem Verbum, sed etiam inter
cetera et personalitates, quatenus de cetera Dei verificatur
quod communicetur, de personalitate a. verificatur qd
non concipitur; verum licet distinctionem virtuales pos-
teriori modo explicatam supra non reiecerim vt impro-
babilem, reuera tñ ea n̄ tunc placeat, qd naturali lumine
principium omni existentissimum ē. immediatis
terminis idem secundum qd ē idem n̄ pōt hoc et simul non
ē hoc, qd eo hoc seipso immediate, et formaliter tollit ē
hoc. præterea n̄ admittamus predicata contradictorie oppo-
sita verificari in Deo de vno et eodem qd deo dicatur, ē
virtualiter duplex, similiter quis poterit asserere in Deo
predicata relative opposita verificari de vno et eodem
virtua

virtualiter duplici, quidem relatione opposita ininus sunt
 opposita inter se, quam opponantur inter se contradictorie
 opposito, atq. ita n. haberemus sufficiens fundamentum
 distinctionis realis inter diuinas personas. de his videri
 potest Pasquez disp. 157. cap. 5. et Fasolus tom. 3. in 1. part.
 q. 28. art. 2. dub. 2. a num. 50. et tom. 1. in eadem
 1. partem, q. 4. art. 2. dub. 18. num. 109. vti recte
 ostendit n. esse simpliciter contradictorias huiusmodi propo-
 sitiones: etia diuina non generatur, e. conis eius
 communicatur tribus personis, e. absoluta e. pater
 vero generat, filius generatur, verba n. e. conis, non com-
 municatur, non e. absoluta, non e. vna etc.

Obicies Et Spiritus s. procedit ut Deus
 Et ex vi sua processionis accipit nam diuinam. Ans. pbr:
 qd Spiritus s. ex vi sua processionis procedit ut tertia
 persona Trinitatis sine ut Spiritus s. persona autem
 ut persona e. suppositum nra intellectualis, Et Spiritus s.
 ex vi sua processionis procedit ut hns nam intellectualem
 diuinam, et per consequens ut Deus.

Ad distinguendo Ans. Spiritus s. procedit
 ut Deus ex vi reali et materiali sua processionis, quatenus
 formaliter procedit solum ut diuinus amor identificatur
 cum nra diuina condis, procedit ut Deus ex vi formali
 sua processionis nego Ans. neg mirum est qd a nobis id
 negatur, qd si Spiritus s. ex vi formali sua processionis
 procederet, ut Deus, tunc procederet formaliter in similitudine
 diuinam nra, ac prorsus formaliter generaretur et esset
 filius, qd e. contra factum, vnde Spiritus s. procederet
 ut Deum ex vi formali sua processionis negant etiam
 Bellarmine lib. 2. de Chro. cap. 14. in fine. Suarez
 lib. 11. de Trinitate cap. 8. num. 13. et 16. praeterea
 Bannes, Zumel, Molina, Valentia, Albertinus, Arabal,
 Becanus, quos refert et requirit Pasquez tom. 3. in 3.
 partem q. 29. art. 2. dub. 13. num. 136. idem negant
 etiam alij recentiores. Ad hocendum e. a. quod cum fides
 certum sit vnam processionem non aliam esse generantem,
 et vnam esse processionem Verbi per intellectum per quem
 loquitur filius, et ei conicat intellectionem et sicam
 eorum quae ipsa nouit, aliam esse processionem amoris per
 voluntatem ut tanta distinctio ad differentia in re
 simpli.

simplicissima quantum fieri potest explicetur, necesse est 132.
mente distinguere ipsa formalia processionum principia
qua in se sunt verum et idem, ut sic dignosci possit, quam
viam habeat unumquodque illorum secundum propriam rationem
et secundum quod unum ab alio distinguitur, atque hoc expli-
catur verbis illis ex vi formali processionis, hoc est, secundum
illud proprium quod habet una processio ut distincta ab alia,
nempe secundum quod una est processio Verbi per intellectionem,
non amoris per voluntatem, alia vero est processio amoris
per voluntatem non autem Verbi per intellectum.

Dicas: si Spiritui S. haec divina non conicitur,
ex vi formali processionis, sequitur non conicari illi nam
divinam per se sed per accidens, sed hoc est falso falsum est.
Quod sequitur nam divinam non conicari
spiritui S. per se, persistat, formali concedo, persistat
materiali, veli vel necessaria nego maiorem, siquidem quod
spiritus S. procedat ut amor divinus qui necessario identi-
ficatur cum natura divina, hinc ostendit quod spiritui S.
necessario conicitur natura divina, atque hinc patet quod licet
spiritus S. non per se, sive formaliter ex vi sua processionis
accipiat naturam divinam a patre et filio, nihilominus
est absolute et per se Deus, siquidem necessario ab eodem
personis simul cum amore suscipit deitatem sive naturam
divinam.

Obicies 7: conicatio qua spiritui S. conicitur
illatio est alia ab ea qua ei conicitur amor, illa vero
pro suo termino formali habet ipsam illationem quod spiritui
S. non solum materialiter, sed etiam formaliter conicitur
ipsa natura divina, ac proinde spiritus S. vere est genitus
et filius.

Respondeo negando consequens, ratio est quia licet conicatio
intellectionis et naturae habeat pro termino formali naturam,
huiusmodi tamen conicatio cum spiritu S. non est primaria sive
primario intentata sed est secundaria intentata, quatenus
Pater et filius per voluntatem primo et per se conicant
spiritui S. amorem, et consequenter illi conicant etiam
illationem sive naturam divinam, quae est identificata cum
ipso amore, ac proinde natura divina spiritui S. non conicitur
per se, sed quasi per alium, id est, ratione alterius conicatiois prio-
ris ad quam ipsa necessario et essentialiter consequitur;

ad rationem a generationis necessario requiritur ut sit com-
municatio non primario intento.

Obijcies 8: si conicatio qua spiritui S.
conicatur non divina, distingueretur a conicatioe qua
illi conicatur amor, sequitur priorem illam conicatioem
non a voluntate, sed ab intellectu, siquidem voluntas est prin-
cipium communicandi amorem non illectionem & ex
dictis sequitur spiritum S. non solum procedere per vo-
luntatem sed etiam per intellectum.

¶ negando sequentiam antecess. quia voluntas
non est principium formale conicandi illectionem, sed est prin-
cipium formale communicandi amorem, et consequenter
est quasi principium materiale conicandi nam vel illectio-
nem cum amore identificatam, et ideo conicatio non
facta spiritui S. pertinet ad conicatioem amoris sive ad
spiritum tanquam eius complementum.

Obijcies 9: si conicatio qua spiritui S.
conicatur non vel illectio aliqua ratione distinguitur a com-
municatioe qua eidem spiritui S. conicatur amor, se-
quitur spiritui S. prius conicari illectionem quam amorem,
prius enim spiritus S. intelligit quam amat, cum non
possit amare nisi praecognoscendo quod amat & conicatio
qua non spiritui S. conicatur non est secundum ^{aria} intentionem, sed pri-
maria respecta conicatiois qua conicatur amor.

¶ negando sequentiam antecess. quando
dicitur illectionem habere de priorem volitionem, id
verificatur respectu ipsius non quae immediate amat,
nempe ut ipsa non prius debeat diligere quam amare;
si vero sermo non de ipso supposito spiritui S. non est ne-
cesse, ut ei prius conicetur intellectus quam amor:
ratio est, quia cognitio obiecti est quidem necessaria ut per
eam non proponatur obiectum amandum et amari
possit a non, et ideo respecta non illectio necessario
praecedat amorem; contra vero quod illectio divina
iam praecausens conicatur spiritui S. sive terminetur
personalitate spiritus S. non est necessarium ad hoc ut persona
spiritus S. conicetur amor, sive ut idem amor terminetur
eadem personalitate, et ideo spiritui S. non prius conicari
amori quam illectio.

Obijcies 10: si ex vi formali processionis
spiritus

Spiritus s. ei concipitur amor n. n. a. sequitur spiritum 153.
N. non produci ut personam formaliter sed tm. materialiter
et identice, quidem persona definitur ee n. a. radicalis
sive intellectualis individua substantia e. c. sequela e. falsa g.

Supponendum e. pro reppositione cum per
processionem producatur personalitas et p. a. concipitur,
ideo, ut etiam supra vidimus, processio h. r. r. volitio,
n. a. et r. a. c. concipit, ac p. r. h. c. processio Verbi h. r. r. a. c. m.
volitionis et r. a. c. m. concipit generatio non precise res,
p. a. c. m. personalitatis, cuius n. a. magis e. productio ipsa
Verbi processio qua e. generatio quam processio Spiritus s.
qua n. e. generatio; similiter neq. processio divina e.
generatio, precise quatenus e. productio, q. a. productio in di.
vina n. e. nisi respectu personalitatis precise, qua aq. u.
formaliter producat per utramq. productionem; pro-
prio igitur divina e. generatio quatenus e. productio perso-
nalitatis concipiens formaliter n. a. m. his premissis.

Ad objectionem negando sequela maioris,
q. a. ad produendam personam formaliter ut personam n. e.
necessarium produca vel concipere formaliter n. a. m. illa
lem, sed satis e. concipere formaliter proprietatem n. a.
essentialiter connexam cum n. a. m., ut e. volitio et amor; atq.
hinc fit cur processio Spiritus s. ut productio personae
non a. s. generatio; contra vero cum Verbi processio ita
producat personalitatem ut formaliter et immediate con-
municet n. a. m. qua produci n. fit, ideo e. generatio; Spiritus
vero s. productio, ita producit personalitatem ut formaliter
et immediate concipit n. ipsam n. a. m. sed n. a. m. proprietatem,
identificatam cum n. a. m., et ideo n. a. m. n. concipit nisi materialiter
n. a. m. mediate, hoc e. mediante suo formali termino iden-
tificato cum n. a. m. qui e. amor, nec fit concipit nisi simul
cum ipso etiam ipsa, n. a. m. concipitur, atq. hac de ca. processio
Spiritus s. n. e. generatio, sed substantialis quadam processio,
a. generatio diuersae r. a. c. m., cui processioni conveniunt oes
particulae definitionis generationis praeter illam, in simi-
litudinem n. a. m. Nonnulla alia objectiones adferri possunt
contra positam conclusionem qua facile solvi poterunt, si ad-
uertatur q. a. subsistentia in creatis e. terminat nisi n. a. m.
vel n. a. m. partem, et q. a. subsistentia n. e. modus nisi substan-
tia, qua in creatis vel e. n. a. m. vel pars n. a. m.; contra vero
cum

cum quicquid in Deo sit ens substantiale, et omne
ens substantiale, quod n̄ e subsistentia, subsistat ut quo,
sicut ipsa subsistentia subsistit ut quo, ideo cuiuslibet habi
vel perfectioni qua in Deo e, ut e volitio, debet imme
diatē subsistentia.

DISPUTATIO II

De Relationibus divinis.

ART. I.

Quænam sint in Deo Relationes?

Supponendum e tanquam certum ex fide, in Deo e
relatōes. constat ex Concilio Toletano ii. in fidei pro
fessione multo post principium, ubi sic habetur: in re
lativis personarum nominibus Pater ad Filium, Filius
ad Patrem, Spiritus S. ad utroq̄ refertur qua cum rela
tive, tres personæ dicantur, unā vel nā deditur, quod
e. Pater e non ad re sed ad Filium e, et quod Filius e
non ad re sed ad Patrem e, similiter et Spiritus S. non
ad re sed ad Patrem et Filium relative refertur, in eo
quod Spiritus Patris et Filij producat. idem fit ex
Concilio Wormatiensi, q̄ oia verba ex Concilio Toletano
modo relata ponit in sua fidei professione, idem
colligitur ex Concilio Florentino sess. 18. d̄ divina
substantia. Idem constat ex communi sensu non
modo Theologorum sed etiam Patrum, quos videre e apud
Fasolum tom. 3. in j. partem quaestione 28. art. j.
num. 2.

Supponendum e 2do relatōes divinas n̄ solum
secundum ee unā, hoc e, prout identificantur cum nā
divina, sed etiam secundum ee ad, sive prout s̄ fōaliter
et 2da,